

La col·laboració interprofessional a les aules dels Hospitals de dia d'Adolescents

Rosa Ma. Belana Vallcaneras

Tècnica en educació inclusiva a Serveis Territorials al Barcelonès

Laura Fernández Gallén

Docent de l'aula de l'Hospital de dia d'Adolescents de Sarrià-Sant Gervasi, Les Corts i Gràcia

Òscar Jiménez Rubio

Docent de l'aula de l'Hospital de dia d'Adolescents de Vilanova i La Geltrú

Ma. Dolors Noró

Docent de l'aula de l'Hospital de dia Infanto - Juvenil de l'Hospital Clínic de Barcelona

Sofia Picado

Docent de l'aula de l'Hospital de dia d'Adolescents de Mollet del Vallès

Rebut: 07.03.2024 **Acceptat:** 06.04.2024

DOI: <https://doi.org/10.32093/ambits.vi60504969>

Resum

La col·laboració interprofessional a les aules dels Hospitals de dia d'Adolescents

Aquest article pretén recollir el treball fet pels docents d'Hospitals de dia d'Adolescents (HdA) participants al Seminari d'Hospitals de dia i Aules Hospitalàries que es desenvolupà durant el curs 2020-21 en un únic Serveis Territorials (ST) del Departament d'Educació, l'antic ST- Barcelona Comarques. Durant un curs, arran de les inquietuds i motivacions dels docents participants, es va decidir fer un treball conjunt per tal de millorar les dinàmiques de col·laboració i participació amb els respectius equips clínics de cada HdA, així com per donar visibilitat al col·lectiu. Per fer-ho es va elaborar un formulari que podien respondre tots els membres de cada equip clínic per conèixer quins eren aquells punts del l'engranatge millorables o en què calia fer més pedagogia sobre les funcions del docent dins de l'equip clínic. Les respostes van fomentar el debat dins del seminari i, finalment, hem pogut recollir el procés, procediment i conclusions de l'estudi.

Paraules clau: Hospitals de dia d'Adolescents, treball multidisciplinar, desenvolupament integral, salut mental.

Summary

Interprofessional collaboration in the class of Adolescent Day Hospitals

This article aims to collect the work done by the teachers of Adolescent Day Hospitals (AdH) participating in the Seminar for the group of Day Hospitals and Hospital Classrooms that was developed during the 2020-21 academic year in a single Service Territorial (ST) of the Department of Education, the former ST- Barcelona Comarques. During one course, following the concerns and motivations of the participating teachers, it was decided to work together in order to improve the dynamics of collaboration and participation with the respective clinical teams of each AdH, as well as to give visibility to these teachers. To do this, a form was drawn up that all members of each clinical team could answer to find out which were the points of the gear that could be improved or where more pedagogy of the teacher's

functions within the clinical team needed to be done. The answers encouraged the debate within the seminar and, finally, we were able to collect the process, procedure and conclusions of the study.

Keywords: Adolescent day Hospitals, multidisciplinary work, comprehensive development, mental health.

Introducció

Durant el curs 2018-19, des dels Serveis Territorials a Barcelona Comarques, amb el suport del Coordinador dels Serveis Educatius dels Serveis Territorials, Manel Mor, es va veure la necessitat d'organitzar un seminari per al col·lectiu de docents que intervenen amb alumnat ingressat parcial o totalment en centres de salut (Aules Hospitalàries i Hospitals de Dia). Són professionals que desenvolupen les seves tasques en un entorn sanitari, en moltes ocasions com a únics docents d'un equip multidisciplinar, que es coordinen intensament amb l'equip clínic, agents educatius i famílies per tal de garantir la continuïtat dels aprenentatges així com la vinculació dels alumnes amb el centre educatiu corresponent. Durant el curs 2020-21, una de les tasques proposades dins del Seminari va ser la revisió del Marc d'Actuació dels Docents d'HdA, en concret de les funcions dels docents d'HdA, atès que eren poc conegudes. El Marc d'Actuació dels Docents d'HdA es va publicar l'any 2007 amb l'objectiu d'oferir un marc de referència per als docents d'HdA. En aquest document s'hi descriuen les finalitats, funcions i actuacions que ha de desenvolupar aquest col·lectiu.

Per tal de donar a conèixer les funcions del docent d'HdA, així com fomentar la reflexió dins dels equips clínics, es va decidir fer un qüestionari que es faria arribar a tots els professionals que intervenen en aquests dispositius (terapeutes, educadors, psiquiatres, etc.). D'aquesta manera, es volia donar també visibilitat a les fortaleces i debilitats del recurs aula-HdA.

A continuació es presenten els resultats i conclusions del formulari dit "*Les funcions dels docents als Hospitals de dia d'Adolescents*" i difós entre els HdA de Barcelona Comarques i alguns HdA del Consorci de Barcelona. Així també es recullen les valoracions qualitatives realitzades pels assistents del col·lectiu al seminari.

L'article no només intenta recollir l'experiència portada a terme des d'aquest seminari que es va configurar com una comunitat d'aprenentatge per al col·lectiu, sinó que dona a conèixer els resultats per tal que els mateixos equips clínics participants i no participants puguin fer les seves valoracions i recollir aspectes de millora en el treball multidisciplinar.

Justificació

L'Hospital de dia d'Adolescents és un servei d'hospitalització parcial on joves d'entre 12 i 18 anys ingressen per tal de rebre una *atenció terapèutica integral* des de perspectives diverses, ja que hi treballen professionals de diferents especialitats. Es tracta, doncs, d'un context clínic amb objectius terapèutics, on les idees subjacents són dues:

- a) La necessitat d'una atenció o valoració clínica més periòdica i intensiva que aquella que es pot donar de forma ambulatoria al CSMIJ o altres unitats o gabinets assistencials.
- b) La no separació del pacient del seu medi natural de convivència principal, és a dir, la família i l'escola.

Aquestes dues idees donen sentit a la presència d'una multidisciplinarietat professional dins de l'Hospital de dia d'Adolescents.

Des d'aquesta perspectiva, l'HdA s'emmarca dins d'una *concepció ecològica*, en el sentit de valoració de l'entorn, atès que es fonamenta en la idea principal d'afavorir *el desenvolupament integral* del pacient des d'un punt de vista socio-emocional i cognitiu en el seu ambient i sistema de vida habitual. S'entén que la salut mental de l'adolescent es projecta més enllà de la part clínica tot conjugant-se plenament amb la idea de salut mental que promou l'Organització Mundial de la Salut, que la descriu com un estat de *benestar físic, mental i social*, no només com l'absència de malaltia.

El fet que la majoria d'HdA disposi d'una Unitat Docent és un fet que s'ha construït al llarg de més de 15 anys. A les Unitats Docents, majoritàriament, hi ha un sol docent. Però n'hi ha que tenen 2. Tot i que són un membre més de l'equip multidisciplinar, són els únics professionals que depenen del Departament d'Educació. Per aquest motiu, el col·lectiu té la necessitat de compartir idiosincràsies i metodologies entre les diferents Unitats Docents.

Als Serveis Territorials de Barcelona Comarques durant el curs 2018-19 es va crear un Seminari amb la intenció de compartir inquietuds i propostes. El nucli de la trobada era compost pels HdA de Barcelona Comarques, però es va decidir enriquir -lo convidant, de forma voluntària, alguns companys del Consorci de Barcelona. Hi participava també l'Aula Hospitalària de la zona i les docents d'algunes unitats específiques especialitzades com la Unitat URTEA de l'Hospital Clínic, la Unitat TEA de Sant Joan de Déu i la Unitat d'Aguts de Salut Mental, també de Sant Joan de Déu.

Durant el curs 2020-21, per tal de generar debat entre els docents integrants al Seminari i enriquir el contingut de les trobades, es va proposar des de la coordinació del seminari, l'Òscar Jiménez, i des de la referent d'inclusiva dels Serveis Territorials, la Rosa M. Belana, generar un tipus de qüestionari que permetés aprofundir sobre la funció del docent i de l'espai Aula dins de l'HdA. El qüestionari el respondrien fonamentalment els docents i altres professionals d'HdA, com són l'educació social, psicologia clínica, psiquiatria i treball social.

El formulari es va elaborar a partir del que estableix el Marc d'Actuació dels Docents dels Hospitals de dia per a Adolescents de l'any 2007. Tot fent un recull sintètic d'allò que es descriu al Marc d'Actuació sobre les funcions docents, es va elaborar una enquesta de 10 preguntes amb relació a dues dimensions d'anàlisi:

- **Dimensió 1(D1).** Aquesta primera dimensió fa referència a la integració, treball i funcions del docent dins de la unitat de salut. Són preguntes relacionades amb el coneixement per part de la resta de l'equip i del mateix docent sobre les seves funcions des del moment de l'ingrés del pacient a l'alta, la relació i coordinació amb els altres membres de l'equip, així com la seva autonomia i participació en els Plans Terapèutics Individuals (PTI) en coherència amb els Plans Individuals Educatius. (PIE).
- **Dimensió 2 (D2).** La segona dimensió conté preguntes relacionades amb les funcions del docent envers els processos d'ensenyament i aprenentatge, orientació i vinculació amb l'institut. Parlem de les metodologies, processos d'ensenyament i aprenentatge, processos d'orientació educativa i treball a partir del Pla Individual Educatiu en coherència amb el Pla Terapèutic Individual (PTI).

Volem fer palès, també, que creiem que la resposta educativa de qualsevol professional acaba sent una intervenció que depèn, en bona part, de concepcions o creences generals envers a conceptes com la funció social que té l'educació en el desenvolupament de la personalitat de les persones, l'ètica pròpia, la moral, el coneixement dels processos d'ensenyament i aprenentatge, el coneixements del currículum i la seva aportació d'eines simbòliques per a la construcció del pensament. Així mateix, actuen altres variables com les consideracions sobre l'avaluació, l'acreditació, l'orientació acadèmica i professional, i també, sens dubte, la salut mental.

El formulari

El formulari va ser creat per Sofia Picado, docent de l' HdA- Mollet (ST- Maresme i Vallès Oriental) i Rosa Ma. Belana, tècnica Inclusiva dels ST- Comarques. Vam considerar que, dins del Seminari, alguns professionals havíem de fer "d'analistes" i altres de "participants", per tal de crear debat i anàlisi. Per aquest motiu, al llarg de l'article, la Sofia Picado i la Rosa M. Belana ens autodenominem com a "analistes". Tanmateix, el debat i l'anàlisi real de les respostes es va enriquir amb les aportacions dels autors de l'article que van ser els professionals que van preparar la presentació de les respostes a la sessió plenària, amb tots els hospitals de dia de Catalunya, el dia 14 de desembre de 2021.

Es van elaborar 10 preguntes amb diferents opció de resposta. Les preguntes van partir del bagatge de les dues professionals i de la seva experiència, tot atenent el Marc d'Actuació dels docents d'HDA. Per respondre el formulari calia assenyalar una

valoració de l'1 al 5 en cada una de les 10 qüestions o ítems plantejats, segons grau de més acord (1) a més desacord (5). No es tractava de considerar la pregunta més correcta o encertada, sinó aquella amb què cadascú considerava tenir més grau d'afinitat o veia més coherent amb les funcions que exercia en el seu HdA o amb allò que pensava que hauria d'exercir el col·lectiu de docents dins d'un equip clínic. Les autores del formulari vam decidir que valoraríem com a resposta més coherent aquella que s'apropés més a allò que especifica el Marc d'Actuació dels docents d'HdA (2007) i el Decret d'Inclusió (2017), dos documents bàsics atès que donen al docent d' HdA una bastida legal de funcionament davant de situacions on intervenen agents de diferents departaments i les funcions de cada professional poden diluir-se.

En aquest sentit, es van considerar com a respostes vàlides 1c ,2a, 3c, 4b, 5a, 6d, 7d, 8e, 9b i 10e. Per tant, aquestes respostes obtenien una puntuació d'1 punt o VALOR 1 (V.1):

Formulari i respostes amb VALOR 1.

1. Davant de les dificultats d'un pacient acabat d'ingressar, on creus que cal emfatitzar més?

- a) Els problemes individuals emocionals del pacient.
- b) Els problemes del pacient amb la família.
- c) La problemàtica global en el seu context (família, institut...) **V.1**
- d) La simptomatologia clínica.

2. En relació a la figura del docent a l'HdA, consideres que:

- a) És un membre de l'equip amb la seva especificitat terapèutica. **V.1**
- b) És un col·laborador més de l'equip amb qui cal comptar quan es necessita.
- c) És un company de treball que aporta la seva expertesa amb relació a les necessitat didàctiques i metodologies en les tasques escolars per als pacients de l'HdA, així com amb les coordinacions amb els instituts.

3. El docent de l'HdA hauria de donar principalment una resposta a l'alumnat ingressat:

- a) Tenint en compte les seves dificultats i les valoracions fetes per l'equip clínic.
- b) Atenent les necessitats educatives de l'alumnat i centrant-se en les seves dificultats emocionals.
- c) Tot atenent les necessitats educatives de l'alumnat que deriven de la seva situació de vida, contextual, emocional i clínica. **V.1**

4. El docent de l'HdA s'incorpora en un equip multidisciplinar on hi ha professionals de l'àmbit social i de la salut. Des de l'HdA es proposa a la família una terapèutica on:

- a) La resposta clínica és la més necessària i primordial.
- b) La resposta des de les diferents disciplines seran consensuades per l'equip i s'engloben dins d'un Pla Terapèutic Individual (PTI). **V.1**

5. L'alumnat que es troba en la franja d'edat d'entre 12- 18 anys i que ha d'ingressar a HdA:

- a) Hauria de fer unes tasques escolars properes a les de la seva aula de referència en la mesura que es pugui, dins d'un Pla Individualitzat Educatiu (PIE). **V.1**
 - b) Hauria de fer tasques alternatives establertes en el seu PIE.
 - c) Hauria d'intentar evitar qualsevol element estressant, sigui o no del PIE.
 - d) El seu PIE no forma part del seu Pla Terapèutic Individual i, per tant, gairebé sempre s'han de portar a terme de forma separada.
6. *En relació als processos d'orientació educativa on el docent de l'AHdA (Aula Hospital de dia Adolescents) té una important tasca a realitzar:*
- a) El més important és l'opinió de l'equip clínic.
 - b) El més important és donar la paraula a la família.
 - c) El més important és tenir en compte l'opinió de la persona orientada.
 - d) El més important és tenir en compte totes les parts i, especialment, l'opinió i desitjos de la persona orientada. **V.1**
7. *El docent d'un AHdA ha de promoure la participació de l'alumne a l'escola de referència:*
- a) Ho ha de fer amb molta cura de no interferir en el PTI.
 - b) Ho ha de fer en coherència amb el PTI.
 - c) Ho ha de fer sempre seguint les indicacions del PIE
 - d) Ho ha de fer sempre tenint en compte el PTI i el PIE, els quals són un suport per al desenvolupament de la persona. **V.1**
8. *En relació al PIE:*
- a) El més important és treballar per projectes i donar seguretat a l'alumnat.
 - b) El més important és treballar una adequada selecció de continguts, procediments i processos que ajudin a donar eines per al desenvolupament integral del pacient.
 - c) El més important és la terapèutica, que és el que s'ha de prioritzar.
 - d) El més important és la resposta adequada integral, en tant que si és l'adequada i més integral és la més terapèutica, dins d'un projecte global per a la persona. **V.1**
 - e) El PTI i el PIE s'engloben dins d'un projecte personal de vida (PPV), la característica fonamental del qual és que sigui digne i ètic.
9. *El docent d'un HdA es relaciona amb el seu equip multidisciplinar i:*
- a) Aporta el seu bagatge i reflexions en la mesura que pot, sempre dependent de la part clínic.
 - b) Aporta la seva expertesa com a membre més de l'equip i depèn sobretot de les necessitats de l'alumnat, que poden ser derivades de patologies o formen part d'una simptomatologia clínic, o poden derivar-se d'aspectes socials o relacionals. **V.1**
10. *Per la majoria de pacients ingressats a HDA, l'escola és:*
- a) L'escola és quelcom negatiu i estressant.
 - b) L'escola pot ser molt positiva, en certa mesura.
 - c) L'escola no aporta res en certs moments crítics.
 - d) L'escola és un lloc saludable o ho hauria de ser.
 - e) L'escola és un factor protector de la salut. **V.1**

Al **Quadre F**, que apareix a continuació, consta la dimensió a què pertany cada pregunta, la resposta preferent amb Valor 1 (V.1) i la justificació.

Pregunta	Dimensió	V.1	Justificacions
1	D1	1c	<ul style="list-style-type: none"> • La necessitat d'adequar l'activitat educativa per atendre la diversitat de l'alumnat i l'assoliment d'una igualtat d'oportunitats i d'accessibilitat. (LEC,12/2009). • Tot l'alumnat es regeix pel principi d'inclusió. (LEC,12/2009) • Els alumnes que estan atesos en centres del Departament de Salut han de tenir un PI que reculli les valoracions i la presa de decisions dels equips docents —amb la participació de la família i de l'alumne/a—, les mesures, actuacions i suports per donar resposta a la seva situació singular. (Decret 150/ 2017) • Tenint en compte la patologia del pacient i el tractament que rebrà, així com les seva condició i vinculació envers l'aprenentatge, a l'hora de l'ingrés es planteja el pla de treball i els objectius inicials en relació a l'àmbit escolar. S'actualitzarà segons l'evolució i s 'inclou dins del Programa Terapèutic Individual (PTI).(Marc d'actuació, 2007)
2	D1	2a	<ul style="list-style-type: none"> • És un àmbit de treball multidisciplinar, del qual forma part l'activitat acadèmica en tant que contribueix al marc comú del pla terapèutic que recull les necessitats globals de l'alumne/a (Marc d'actuació, 2007)
3	D1	3c	<ul style="list-style-type: none"> • El docent realitzarà un recull de la història acadèmica de l'alumne/a, que ajudarà a plantejar els continguts a treballar, mitjançant l'entrevista amb l'alumne/a i les proves inicials de nivell de competències, si escau.(Marc d'actuació, 2007)
4	D1	4b	<ul style="list-style-type: none"> • A partir de l'avaluació inicial i tenint en compte les valoracions aportades pels altres professionals de l'equip es planteja l'acció educativa a dur a terme. Aquesta tindrà en compte els aspectes relatius a l'aula i les actuacions amb els professionals de l 'HdA, els professionals externs i amb la família. (Marc d'actuació, 2007)
5	D2	5a	<ul style="list-style-type: none"> • El pla de suport individualitzat (PI) és un document que recull les valoracions i la presa de decisions dels equips docents — amb la participació de la família i de l'alumne—, sobre la planificació de mesures, actuacions i suports per donar resposta a situacions singulars de determinats alumnes en tots els contextos en què es desenvolupa el projecte educatiu. (Decret 150/2017)
6	D2	6d	<ul style="list-style-type: none"> • El jove construeix el seu projecte de vida personal i professional a partir dels seus interessos i necessitats, la realitat de l'entorn i els reptes de la societat. (Estudiar a Catalunya. Orientació)
7	D2	7d	<ul style="list-style-type: none"> • La coherència entre el PTI i el PI és bàsica i fonamental per donar una resposta terapèutica i educativa de qualitat.

8	D2	8d	<ul style="list-style-type: none"> • La coherència entre el PTI i el PI és bàsica i fonamental per donar una resposta terapèutica i educativa de qualitat.
9	D1	9b	<ul style="list-style-type: none"> • La coherència entre el PTI i el PI és bàsica i fonamental per donar una resposta terapèutica i educativa de qualitat.
10	D2	10e	<ul style="list-style-type: none"> • Els poders públics democràtics han de garantir el dret a l'educació i la formació integral de les capacitats intel·lectuals, ètiques, físiques, emocionals i socials dels alumnes que els permeti el ple desenvolupament de la personalitat. La vinculació entre pensament, emoció i acció contribueix a un bon aprenentatge i condueix els alumnes a la maduresa i la satisfacció personals. (LEC, 12/2009)

Quadre F. Respostes amb VALOR 1 + justificació.

Participació i respostes al formulari

El Seminari de docents d'HdA dels antics Serveis Territorials a Barcelona Comarques del Departament d'Educació el componien aleshores un grup de 15 professionals de diferents hospitals. En un principi el qüestionari es va pensar per als docents que treballaven a HdA de Barcelona Comarques i alguns del Consorci. Això representava un màxim de 15 respostes. Tanmateix, es va considerar la possibilitat d'estendre el qüestionari a altres membres dels equips clínics per tal d'analitzar i portar a la reflexió les diferents respostes. Aquesta difusió representava un augment de respostes que, considerant un model d'equip clínic bàsic de 4 professionals (psicòleg/a o psiquiatra, educador/a, infermer/a i docent), representaven unes 60 respostes .

La realitat és que, en fer-se la difusió, les respostes es van donar des dels diferents hospitals en diferents graus, tot havent hospitals que van participar més i altres menys. Finalment, es van rebre 35 respostes. Segons disciplina o professió als Hospitals de dia d'Adolescents van respondre majoritàriament, i en aquest ordre, els docents, els educadors i, finalment, els psicòlegs i/o psiquiatres i infermeria.

Tot fent l'anàlisi de les respostes donades, vam observar que aquelles amb més discrepància i diversitat de resposta o que havien suscitat més "observacions" eren les preguntes **1, 2 i 8**. La resta presentaven certes diferències, però no tant significatives. Per aquest motiu, vam decidir fer una anàlisi més acurada de les respostes donades a aquestes qüestions.

S'observa que la pregunta 1 i la pregunta 2 tenen a veure amb la Dimensió 1 d'anàlisi, és a dir, la integració del/la docent dins de l'equip clínic, el coneixement per part de la resta de l'equip i del docent sobre les seves funcions des del moment de l'ingrés del pacient a l'alta, la relació i coordinació amb els altres membres de l'equip,

així com la seva autonomia i participació en els Plans Terapèutics Individuals (PTI) en coherència amb els Plans Individuals Educatius. (PIE).

La pregunta 8, en canvi, pertany a la Dimensió 2, és a dir, les metodologies, processos d'ensenyament i aprenentatge, processos d'orientació educativa i treball a partir del Pla Individual Educatiu en coherència amb el Pla Terapèutic Individual (PTI).

Anàlisi i observacions de les respostes divergents: 1, 2 i 8.

Anàlisi de la pregunta 1.

Davant de les dificultats d'un pacient acabat d'ingressar, on creus que cal emfatitzar més?

- a) Els problemes individuals emocionals del pacient.
- b) Els problemes del pacient amb la família.
- c) La problemàtica global en el seu context (família, institut...) **Valor.1**
- d) La simptomatologia clínica.

Les respostes de la pregunta 1 es van polaritzar entre la C i la D. Les “analistes” vam considerar com a **Valor 1** la resposta C, atès que conjugava més amb la definició donada al Marc d'Actuació sobre què és un Hospital de dia d'Adolescents.

La resposta a) *Els problemes individuals emocionals del pacient* va estar marcada com a primera opció, en molts casos. Les analistes ens preguntàvem, però, quins eren els problemes emocionals individuals del pacient? Amb què es relacionaven? Molt sovint, amb la família o amb les relacions amb els altres i amb ells mateixos, i també, amb l'escola. Són, per tant, problemes complexos que, probablement, necessiten d'una resposta complexa que passa per una mirada multidisciplinària i integral.

Si ens centrem en la polarització entre les respostes c) *La problemàtica global del pacient* i la d) *La simptomatologia clínica*, consideràvem que caldria fer l'anàlisi des de la mateixa concepció d'allò què és un HdA. Si recordem què és un Hospital de dia d'Adolescents, segons el Marc d'Actuació (2007) dels docents, és “una unitat assistencial d'hospitalització parcial on s'hi engloben diferents recursos terapèutics que permeten atendre adolescents en situació de crisi i que no és possible fer-ho suficientment en règim ambulatori. Aquest tipus d'assistència, integrada en la comunitat, possibilita a l'adolescent mantenir els seus vincles familiars i socials”. Així doncs, tal com es defineix al Marc d'Actuació, l' HdA intenta donar una resposta *integral* a l' adolescent i d'aquí la necessitat de presència de diferents professionals no clínics, educadors/es, treballador/a social i docent.

Si l'objectiu fos principalment atendre la simptomatologia clínica, no caldria l'hospitalització en un hospital comunitari i potser seria més adient una hospitalització estrictament clínica. Sabem que molts símptomes i psicomatitzacions són provocats o

reactius a dinàmiques contextuais. Aquest és el punt clau d'allò que caracteritza a aquestes unitats assistencials. Per aquest motiu, l'hospitalització és parcial.

En general, en els casos en què la simptomatologia clínica és greu o molt greu, cal una hospitalització total. Sabem, però, que hi ha idiosincràsies i evolucions diferents entre els pacients, aquells que es recuperen i aconsegueixen un grau de funcionalitat important, fins als casos que, malauradament, no evolucionen adequadament. Per això, la necessitat, de nou, de la multidisciplinarietat.

Si observem les respostes a raó de la disciplina professional, es podia apreciar clarament que majoritàriament eren els docents els que marcaven la resposta C (resposta global i integral) com a valor 1, seguidament els psicòlegs i psiquiatres i, per últim, els educadors, que majoritàriament han considerat que el més important era la simptomatologia clínica.

No oblidem, però, que l'equip multidisciplinar acorda un Pla Terapèutic Individual on es va valorant l'evolució i el grau d'intensitat de cada suport, així com la necessitat de més o menys parcialització horària amb l'escola. Cada membre de l'equip pot tenir més o menys intervenció segons el moment i evolució del pacient. En aquest sentit es planteja un veritable treball en equip basat en la confiança i els objectius comuns.

Per tant, les respostes c) i d) conformen dues visions totalment diferents d'allò que és o hauria de ser un HdA.

Anàlisi de la pregunta 2.

Amb relació a la figura del docent a l' HdA, consideres que:

- a) És un membre de l'equip amb la seva especificitat terapèutica. **Valor .1**
- b) És un col·laborador més de l'equip amb qui cal comptar quan es necessita.
- c) És un company de treball que aporta la seva expertesa en relació a les necessitats didàctiques i metodologies en les tasques escolars per als pacients de l'HdA, així com les coordinacions amb els instituts.

Les respostes a la pregunta 2 no estaven tan polaritzades, però sí que hi havia més observacions. Les analistes vam considerar la resposta a) amb Valor. 1, atès que conjugava més amb la definició donada al Marc d'Actuació sobre què és un Hospital de dia d'Adolescents i la funció terapèutica que tenen tots els professionals.

Des del nostre punt de vista, la pregunta 2 tocava el fons de la qüestió. En aquest sentit, s' acostuma a diferenciar entre el que és terapèutic i el que no ho és. Tanmateix, creiem que caldria fer un pas endavant i distingir entre el que és una resposta clínica i el que és una resposta terapèutica.

Considerem clínic allò que emfatitza en la simptomatologia física del pacient, que té conseqüències evidents en la seva qualitat de vida i que *prové d'actuacions de l'àmbit clínic*. En aquest sentit, en tant que és una resposta clínica és també terapèutica. En canvi, allò considerat terapèutic és tot allò que afavoreix la millora del pacient, la seva recuperació, que pot venir de l'àmbit clínic o no, o pot venir de l'àmbit artístic, esportiu o escolar. En aquest sentit, no tot el que és terapèutic és clínic.

Molts professionals neguen la funció terapèutica del/la docent de l'HdA. En canvi, no tenen cap objecció a considerar terapèutic un curs de fotografia, de busseig, anar a córrer o llegir un llibre. Tanmateix, persisteixen a negar l'etiqueta de treball terapèutic a la funció docent. És evident que no sempre és terapèutica la tasca docent; en aquest sentit, tenen molt a veure els interessos de l'alumne/a i la seva vinculació amb l'aprenentatge i/o les vivències subjectives del procés d'aprendre.

La realitat demostra que molts adolescents s'hi troben bé a l'Aula d'HdA, milloren, s'hi vinculen i tenen una relació amb les activitats d'aprenentatge que els afavoreix en la seva revinculació escolar i en la seva vida social.

Anàlisi pregunta 8.

En relació al PIE:

- a) El més important és treballar per projectes i donar seguretat a l'alumnat.
 - b) El més important és treballar una adequada selecció de continguts, procediments i processos que ajudin a donar eines per al desenvolupament integral del pacient.
 - c) El més important és la terapèutica, que és el que s'ha de prioritzar.
 - d) El més important és la resposta adequada integral, en tant que si és l'adequada i més integral és la més terapèutica, dins d'un projecte global per la persona.
- Valor.1**
- e) El PTI i el PIE s'engloben dins d'un projecte personal de vida, la característica fonamental del qual és que sigui digne i ètic.

La pregunta 8 se centra molt concretament en una de les funcions principals del/la docent de l'HdA. Entre els docents va prevaldre l'opció B i D. En canvi, la majoria de professionals de l'àmbit clínic no van donar una resposta única i van valorar en primera opció diverses respostes.

Nosaltres, les analistes, vam considerar com a valor 1 la resposta d) perquè no volíem negar, de nou, l'especificitat terapèutica del docent dins del context d' HdA , integrant el valor de l'aprenentatge i de l'escola dins d'uns objectius terapèutics globals per a l'adolescent.

El fet que la majoria de professionals no docents fessin palès la dificultat de donar una resposta, creiem que pot ser donat pel desconeixement, encara actualment, de la tasca específica de la funció docent amb relació a les seves coordinacions amb l'Institut i el sentit dels Plans Individuals Educatius.

Conclusions i valoracions globals

Tot fent un recull sintètic d'allò que es descriu al Marc d'Actuació sobre les funcions del docent de l'HdA, es va elaborar una enquesta de 10 preguntes en base a dues

dimensions d'anàlisi sobre les seves tasques. Les divergències en les respostes s'han produït sobretot en les preguntes 1,2,8 del formulari, relaciones sobretot amb la Dimensió 1, és a dir, amb la funció específica del docent dins de l'aula l'HdA.

S'ha observat certa dificultat per reconèixer el valor terapèutic de la funció dels docents dins dels HdA. Tanmateix, tot i les dificultats, alguns professionals de diferents disciplines sí que valoren la funció docent amb una especificitat terapèutica dins del projecte de recuperació dels pacients d'entre 12 i 18 anys. Però hi ha diversitat d'opinions.

El formulari va fer palès el desconeixement pel mateix equip clínic, en major o menor grau, de les funcions del docent com un membre més de la taula de l'equip multidisciplinari amb objectius comuns terapèutics. Així mateix, hi ha cert desconeixement per part dels professionals de la clínica, que és en certa manera normal, i dels mateixos educadors, de la importància de la vinculació amb l'aprendre i les repercussions a nivell subjectiu i emocional. Encara hi ha una visió molt academicista del docent i del currículum amb poca valoració de com el coneixement i l'aprenentatge pot influir en la construcció de la personalitat i en la decisió de projectes vitals.

Finalment, cal apuntar que el formulari va ser realitzat i valorat per les professionals que van atribuir-se el rol d'analistes, Sofia Picado Yañez i Rosa Ma. Belana Vallcaneras. Les conclusions generals i presentació davant de les tècniques referents de Serveis Centrals i de tots els professionals docents d'HdA de Catalunya, el 14 de desembre de 2021, van ser possibles per la tasca voluntària dels docents d'HdA Ma. Dolors Noró Prats, Òscar Jiménez Rubio i Laura Fernández Gallén. Les seves aportacions i presentacions van ser bàsiques per a la síntesi de tota la tasca.

Finalment, cal constatar que aquest article, de forma global, es va fer gràcies a la força d'un treball col·lectiu dinamitzat des del ja inexistent seminari de docents d'HdA a Barcelona Comarques (Serveis Territorials ja desaparegut). Cal agrair als docents integrants del seminari la seva col·laboració per a la difusió del formulari entre els equips clínics i la seva participació voluntària.

A continuació, fem constar la relació de participants en el seminari (2020-22). Cal agrair-los les seves aportacions en el recull, desenvolupament de les sessions, debat i conclusions:

Carla Andrés Viñas: candre5@xtec.cat HdA de Badalona

Marta Colomer Bolló: mcolom42@xtec.cat Unitat Itaca - Sant Joan de Déu

Glòria Farran Trigno: gfarran1@xtec.cat Hospital de Dia de La Llacuna

Marta Giménez Morera: mgimen6@xtec.cat Unitat URTEA Hospital Clínic

Ingrid Gran Jorda: ingrid.gj3@gmail.com HdA de Nou Barris

Roser Jove Font: rjove@xtec.cat AH de Can Ruti de Badalona

Enrique LupionZubero: e.lupion@fhd9barris.com HdA de Nou Barris

Anna Martínez Garcia: amartinezg@sjdhospitalbarcelona.org UTEA- Sant Joan de Déu

Sarai Ojeda Pérez: sojeda1@xtec.cat HdA Miralta de L'Hospitalet de Llobregat

Laura Rojo Sancho: lrojo@xtec.cat HdA de Santa Coloma

Enriqueta Saez López: esaez12@xtec.cat HdA Miralta de L'Hospitalet de Llobregat
Estela Valdivia Prieto: evaldivia@sjdhospitalbarcelona.org HdA de Sant Joan de Déu

Referències bibliogràfiques

DECRET 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=799722>

OMS (2023). Organització Mundial de la Salut.

web: <https://www.who.int/es/about/governance/constitution>

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT: Marc d'Actuació dels docents als Hospitals de dia per a Adolescents (2007), publicat a : <https://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/diversitat-i-inclusio/atencio-educativa-als-alumnes/nese/nese-derivades-de-situacio-de-malaltia/hospitals-de-dia-per-adolescents/>

Correspondència amb els autors: *Rosa Ma. Belana Vallcaneras*. E-mail: rbelana@xtec.cat. *Laura Fernández Gallén*. E-mail: lferna51@xtec.cat. *Òscar Jiménez Rubio*. E-mail: ojimene7@xtec.cat. *Ma. Dolores Noró*. E-mail: dnoro@xtec.cat. *Sofia Picado*. E-mail: spicado@xtec.cat